

MANAR, SUGGERIR, INHIBIR-SE

Estos tres verbs caracteritzen tres èpoques distintes en les quals, al llarg d'una vida, he vist com es transformava la forma de conviure i de relacionar-se de tres generacions, transformacions que han marcat la conducta de les persones i han provocat conseqüències socials importants i sovint, també, radicals. En uns casos podem dir que estos canvis han sigut positius, però en uns altres, al meu parer, han sigut negatius.

Quant nasquérem els de la meua generació fou l'època en què imperava manar, com a filosofia funcional i de relació. Manava el pare, encara que en alguna casa fóra la mare la que exercia el comandament, potser perquè tenia més geni que el marit o bé per allò tan cert que *Tot se sotmet a l'home, menys la dona i la llenya de figuera*. Manava el mestre a l'escola, i hi tenia prerrogatives que incloïen el càstig físic, encara que normalment este no era desproporcionat, i resultava més humiliant que dolorós, per tal com es limitava a algun calbot *a temps*. Manava el major que t'ensenyava un ofici. Manava l'alcalde. Diu alguna cosa al respecte que el temps que dura l'exercici del seu càrrec es denomina en castellà *mandato*, i que el signe distintiu que simbolitza el seu poder, el seu comandament, no és, en definitiva, sinó una vara.

A un candidat a l'alcaldia amb més ganes d'ostentar el càrrec que probabilitats d'aconseguir-lo, li cantaven:

*Cento, si vols la vara,
Te la farem d'olivera.
La vara que tu vols
la porta Quiquet de Huesa.*

Ajudaven els xiquets a comportar-se, a formar-se tal com això s'entenia en aquell temps, les expressions de respecte que s'usaven i que antecedien el nom o el càrrec d'una persona; ja el mer fet que algú fóra major que nosaltres era prou motiu perquè li parlàrem de vostè i precedirem el seu nom de l'expressió *sinyo*. També era *sinyo* el *retor* (els altres capellans eren *mossens*). Als amics i gent de la nostra edat els cridàvem pel nom, i *tios* o *ties* eren per a nosaltres els germans o cosins dels nostres pares. Estes expressions que no donaven ni llevaven fortuna, tampoc humiliaven el qui les usava, més prompte crec que el qualificaven positivament, ja que en uns casos denotaven respecte a l'edat, en d'altres afecte al familiar i quan es parlava de vosté i de *don* a una persona de carrera, es feia mostrand reconeixement i respecte a les funcions o càrrec que exercia, que si personalment no ho mereixia, hi havia també formes de mostrar-ho.

Quan ens pertocà a nosaltres, ja pares, afrontar l'educació dels fills, ho férem aplicant entre d'altres el criteri que *L'arbret s'adreça de xicotet*, observació feta i constatada en el lloc en què vivim, envoltats per milions de

tarongers conreats. Optàrem majoritàriament per combinar l'acció coercitiva del calbot *a temps* (sense passar a més), en alguns casos, i el suggeriment raonat en uns altres, encara que no sempre este és atés pel fill, que per llei natural vol llaurar-se en la vida el seu propi camí, acoblant en cada circumstància la seua conducta al propi criteri que li dicta el seu peculiar caràcter.

El major nivell educatiu, intel·lectual, informatiu i de tots els mitjans que tenim hui ha permés a la societat obrir-se més, depositant més confiança i responsabilitat en l'individu, primant el fet d'informar o suggerir abans que el de manar o obligar.

A tot açò, allà pels anys huitanta s'estén fins ací –procedent, segons crec, del nord d'Europa- un corrent pedagògic que preconitza la nul·la incidència correctiva física i mental, no aplica cap tipus de disciplina al xiquet i busca que al no coartar-li cap iniciativa, es desenvolupen totes més i millor, fent-lo extravertit i agressiu, potenciant per si totes les seues aptituds, tant les positives com les negatives, i confiant que ell mateix, en fer-se major, corregirà per sentit comú i lògica tot allò que meresca ser corregit.

Sorprén esta permissivitat i esta inhibició en el control al començar la vida, quan aquelles societats d'on prové són summament exigents i fiscalitzadores de cada funció de l'individu, i així interfereixen en totes les circumstàncies de la seua existència, reglamentant-ho tot fins a després de la mort. Estos pedagogs han *aixat arrere* quan amb el pas dels anys s'ha vist el resultat de les seues teories. Llàstima que esta pràctica en major o menor grau trobà adeptes. Els experiments, com ja va dir algú, s'han de fer amb llimonada.

Si és cert que en el terme mitjà hi ha la saviesa –encara que els radicals creuen que el que hi ha, en eixe terme mitjà, és la mediocritat-, caldria ponderar bé qüestions de tanta entitat i afrontar cadascú la responsabilitat que li pertany en cada cas. Els pares han de plantejar-se que no tot és portar fills al món i criar-los amb tota classe de luxes, inhibint-se al mateix temps de la seua educació perquè els resulta una faena pesada i ingrata en moltes ocasions.

Sent alcalde Ricardo Llombart Arnal, al principi del seu govern, va manar fer un ban pel qual obligava per decret a lluir totes les fronteres de les cases que a la postguerra, al reconstruir el poble, es deixaren de fer amb pedra arreglada per a bastir-se amb atovons rústics, de manera que en resultava una cosa pareguda al que hui en diem *cara vista*, només que allò era molt més bast. S'avisava que es podien acollir els veïns a ajudes que destinava l'ajuntament per a este fi.

L'alcalde era fadrí, vivia en la casa cantonera del carrer Pedro Alcázar amb el carrer Santa Bàrbara, i acostumava anar després de dinar a prendre café junt amb una tertúlia que es formava a eixa hora al bar Versailles, a la plaça del Pilar. Allí va saber que dos dies abans un veí del poble, en la barra d'eixe mateix bar, havia *desbarrat* (i dispensen el joc de paraules) calfant-se la llengua davant la nombrosa concurrència. A aquell home, *pinxo* de caracter, *echao p'alante*, no li pareixia bé que l'obligaren a lluir la pròpia façana, però ho feia emprant un llenguatge en qual implicava amb expressions concretes, tan explícites com malsonants, la mare de l'alcalde. El va convocar este a ca la

Vila i li preguntà si tal dia, a tal hora, havia dit en tal punt tals paraules, a la qual cosa l'altre va contestar:

- Sí. I no me retracte.

- *Pues* jo, fent ús de les prerrogatives que em dóna el càrrec, puc tancar-te.

- Fes *lo* que cregues.

Estigué tancat i quan va eixir se n'anà cap al carrer de Pedro Alcázar, a l'hora que el recorria per a anar a ca la Vila l'alcalde. Els dos tenien bona talla però l'alcalde era un homenot que superava l'un metre noranta i passava prou dels cent kilos. Era persona temperada i estava tranquil, encara que s'afigurava, al vore l'altre que venia decidit a buscar-lo, que volia donar-li les tornes. Es plantà davant d'ell dient-li:

- Ricardo, jo vull parlar en tu.

- Tu diràs...

- Estos dies he tingut molt de temps p'a pensar-ho i crec que vaig ofendre, vulguera que... em dispensares.

- Això que tu estàs fent, es necessita ser molt home p'a fer-ho. Per mi estàs dispensat.

- Gràcies.

I cadascú va seguir el seu camí, que era contrari en eixe moment, i que tampoc coincidia massa en la forma d'entendre i viure la vida.